

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на АНА ЛАЗАРОВА

„БАЛАНС МЕЖДУ АВТОРСКОТО ПРАВО И ОБЩЕСТВЕНИЯ ИНТЕРЕС: КОНСИСТЕНТНОСТ НА ПОЛТИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“

Пред нас е един сериозен, добре обмислен и задълбочен дисертационен труд, който, без съмнение, заслужава висока оценка. Авторката Ана Лазарова нееднократно е доказвала способностите си и се отличава с впечатляваща биография. Достатъчно е да споменем, че е наш представител пред службата на ЕС за интелектуална собственост; представител по индустриална собственост към Патентното ведомство на Р. България; съучредител и председател на сдружение „Цифрова република“; национален координатор на „Creative Commons“. Освен това е член на Обществения съвет по информационни технологии и интернет управление, а и член на Обществения съвет към Комисията по електронно управление в 47то Народно събрание на Р. България, както и на работната група към Министерство на културата, дирекция „Авторско право“ и др. Всичко това само по себе си е добра предпоставка за успешен резултат в изследователския процес по зададената тема.

Обемният труд /състоящ се от 333 страници/, представен на нашето внимание е посветен на разнообразните взаимодействия между нормативните и поднормативни разпоредби /всички много внимателно и детайлно анализирани/, свързани с авторското право от една страна и обществения интерес, който налага различни изключения от тези нормативни документи. Налага се важният извод, че тези изключения играят ролята на балансиращ елемент; те по-скоро vyplъщават и дори на

практическо ниво заместват директното приложение на основните права на ползвателите в общественения сектор. На анализ са подложени и всички директиви, свързани с темата, част от които за съжаление не се спазват на много места, включително и от МК у нас. Освен това дисертацията убедително доказва, че някои разпоредби създават в известни области хаос и вътрешни противоречия, тъй като не са отчетени множеството изключения, които се нуждаят от изрично уговаряне.

От особено важно и актуално значение е да се вземат мерки срещу „възнаграждение за библиотечното заемане“, тъй като на някои места господства мнението, че „не може да има използване без заплащане“. Според личния ми опит като дългогодишен директор на Националната библиотека по този въпрос винаги е имало търкания и неразбирателства между библиотекарите и издатели. Тук би било добре, макар и накратко, да се коментира и така оспорвания Закон за задължителния депозит в Р. България, който има съвсем пряко отношение към дискутираните проблеми. Такъв закон има във всички европейски държави и при това положение би било добре нашият закон да се хармонизира с Европейското законодателство, както и добре да се разяснява неговата същност.

Някои особено необходими въпроси се поставят в раздел 4.1.2. – Цифровото изчерпване и библиотеките. Те засягат библиотеките на централната, регионалната и местната власт и възможностите за имущественото им обезщетение за права над носителите. Тези проблеми, както и разгледаните в раздел 4.2. при цифровизацията и позването на културното наследство разкриват различни неуредици с библиотечните институции, неуредици в отношенията издатели – институции на културното наследство – електронни книги. Трябва да се има предвид обаче, че при писменото културно наследство / с хронологически обхват X – XIX век/ по-важно е да се установи връзката с нормативната уредба на

музеите в България. Поради някои специфики в институционалното развитие на културните институти у нас всъщност носителите на писмената ни култура днес се съхраняват в регионалните и други видове музеи, а не в библиотеките. И не малко от тях отказват да цифровизират наследството си с обяснението, че ще се обезценят оригиналните им експозиции, а същевременно почти не включват старите ръкописни паметници в тези експозиции. Очевидно има нужда от уговаряне на изключение и в тази сфера, и, разбира се, в сферата на образованието, както много убедително е изтъкнато в изследването.

Дисертационният труд убедително доказва, че в цялата обширна сфера на авторското право има неясен и вътрешно противоречив режим на изключенията. От това следва важният извод, че императивният или диспозитивният характер на тези изключения трябва да се решава на национално ниво за всяка страна. Има специфики, които трябва да се отчитат и да се действа с повишено внимание /според мене/ към обществения интерес.

Основните приноси на дисертационния труд виждам в обосноваването на най-важните изводи в него, а те са:

- ~ Нуждата от терминологични уточнения на всички нива. В това отношение авторката е положила доста усилия в текста си.
- ~ Изясняване на правните последици при противоречие между законови хипотези на свободно използване и противоречащи им договорки.
- ~ Изясняване и избистряне на текстовете на вече заварените в практиката изключения.
- ~ Изясняване на проблемите около използването или неизползването на т. нар. „закриляни произведения“ от библиотеките / а бих си позволила да добавя и музеите/.

Заключение: Като цяло дисертационният труд на Ана Лазарова има пионерски характер. Той е навременен, актуален и приносен за решаването на не малко спорни въпроси в областта на авторското право, които остават нерешени вече доста години. Ето защо напълно убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на авторката образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 3.3. – Политически науки.

22 юни 2022 г.

Автор на становището:

/ Проф. дфн. Боряна Христова/